

CSEMŐ

településképi arculati kézikönyv

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2
2. Csemő bemutatása	3
3. Örökségünk	10
4. Településképi szempontból meghatározó területek	20
5. Ajánlások - építészeti útmutató	25
6. Jó példák bemutatása	41
7. Jó példák bemutatása - sajátos építményfajták	49

BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

Kedves Olvasó!

Éppen húsz éve, hogy Csemő elnyerte a „Magyarország legvirágosabb faluja” címet. Ez a cím kötelez minket. A falu lakossága is, önkormányzatunk is törekszik arra, hogy ne csak fenntartsuk az akkor elért eredményt, hanem folyamatosan fejlesszük környezetünket. A tisztán tartott, fákkal, virágokkal szebbé tett utcák, terek, kertek mellett az építészeti minőségre is gondot kell fordítanunk.

A lakosság, az építetők, a falunkba betelepülni szándékozók, és nem utolsósorban a tervezők számára készül a Településképi Arculati Kézikönyv, mely bemutatja, hogy milyen építészeti és természeti értékei vannak Csemőnek, mihez érdemes igazodni. A település bemutatása mellett ajánlásokat fogalmaz meg a telepítés, formavilág, anyag- és színhasználat módjára, és jó példákat segíti ezek megértését.

Kérem, forgassák szívesen az elkészült Kézikönyvet és vegyenek részt annak évről évre történő megújításában észrevételeikkel, javaslataikkal, további jó példákkal való kiegészítésében.

Csemő, 2017. december

dr. Lakos Roland
polgármester

„Vendég vagy a természetben – viselkedj!”

Friedensreich Hundertwasser osztrák építész, festő (1928-2000)

2.

CSEMŐ BEMUTATÁSA

Csemő Magyarország földrajzi középpontjától alig 10 km-re délkeletre, az Alföld északi, Pest megye déli részén helyezkedik el a Duna-Tisza-közi homokhátság területén. 1952 óta önálló község, azelőtt Nagykőrös és Cegléd külterülete volt.

A két város között évszázadokig tartott a határvita, mindkettő igényt tartott a területre. Fennmaradt iratok igazolják, hogy már 1649-ben, Pest vármegyének Füleken tartott közgyűlésén perelt Kőrös Ceglédde Csemő pusztá területéért. 1815. június 14-én a Pest-Pilis-Solt Vármegyei Bíróság lezárta a vitát, kijelölte a két város határát, aminek következtében Csemő egyik fele Nagykőröshöz, másik fele pedig Ceglédhez került. Az akkor állított 11 határkőből mára már csak négy maradt meg az eredeti helyén, egy kidőlt kő pedig áthelyezve a község központjában lévő Helytörténeti Múzeum udvarán áll.

1909-ben megépült a Cegléd – Hantháza vasútvonal, amely megteremtette a nagytömegű szőlő, gyümölcs és bor kereskedelmének a lehetőségét. A vasút Csemő egész területén keresztülment, az akkori kőrösi határban ért véget. Ez a vasútvonal a területet közlekedési szempontból egyértelműen Ceglédhez kötötte. A vasutat ugyan 1976-ban megszüntették, a jelenlegi autóbusz járatok is csak Cegléd gyors elérését teszik lehetővé. Nagykőrös, Kecskemét irányába nincs közvetlen közösségi közlekedés kapcsolat.

A II. világháború utáni rendszerváltást követően a földek államosításával, a termelőszövetkezetek megalakításával átszervezték a mezőgazdaságot. A tanyavilág modernizálása céljából megalakították a Tanyai Tanácsot, melynek feladata a hatalmas tanyavilágból önálló községek szervezése volt azzal a céllal, hogy infrastruktúrával jól ellátott belterületek alakuljanak ki, ahová betelepül a tanya lakossága, a tanyavilág pedig megszűnik. Csemő volt az utolsó ilyen módon létrehozott új település. A határvita végül 1952. január 1-én, a község megalakulásával zárult le.

A központ hatóságilag került kialakításra a mai központtól kb. 1,5 km-re keletre. Benépesülése az átgondolatlan kijelölés következtében, vasút, köves út hiányában vontatottan haladt, ezért 1958-ban új belterületi rész kialakítására volt szükség. Megépült a tanácsháza, valamint építési telkeket is kijelöltek. Felépült néhány ház az akkori tangazdaság dolgozóinak. A mai településközpont csak az 1970-es évekre alakult ki.

A két város közötti ellenségeskedés még ma is érzékelhető. Az ellentétet mutatja az 1996-ban elkészült címer is, melyben a két szembenálló figura a két város színeiben Ceglédet és Nagykőröst jelképezi.

Csemő szerkezete ma is őrzi a terület gazdálkodó jellegét; az országban talán egyedülálló módon, a lakosság 2/3-a ma is a külterületen él. Így a falu több, mint négyezres lakossága ellenére kistelepülés jellegű.

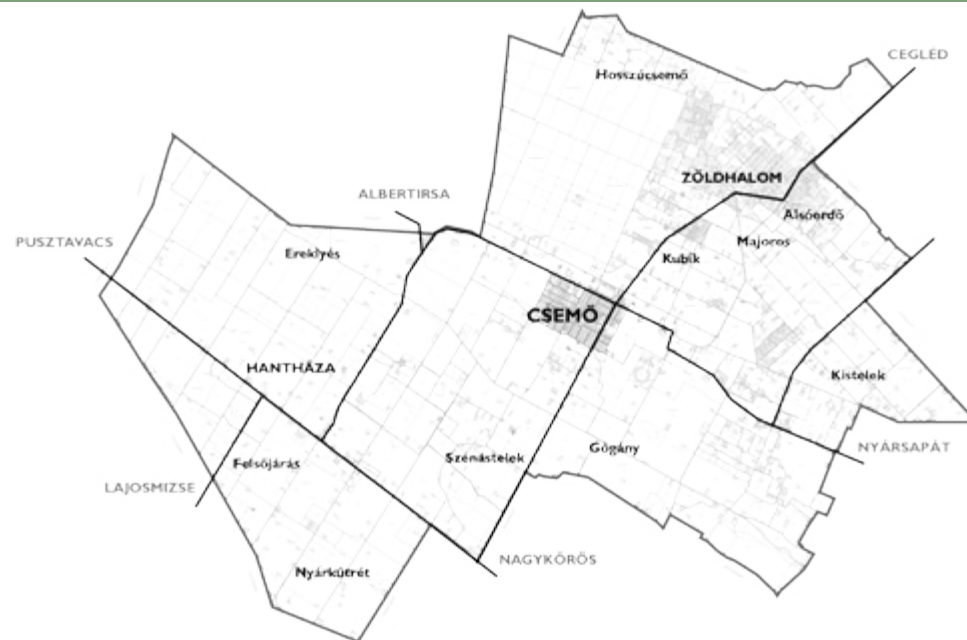

4 | CSEMŐ BEMUTATÁSA

A külterület egy külön világ Csemőben. Sőt, nem is egy, hiszen több településrészből áll: Alsócsémő, Felsőcsémő, Öregcsémő, Ócsémő, Szőkecsémő, Hosszúcsémő, Csemőtorok, Kistelek, Zöldhalom, Hosszúhomok, Újerdő, Gyurka-domb, Gógány, Ereklés, Felsőjárás, Szénástelek, Hantháza. Néhány településrész elnevezése még ma is használatos, a Csemő elnevezést pedig gyakran csak a belterületi részre használják.

A település mezőgazdaságára a szőlő- és gyümölcstermesztés, valamint a szántóföldi művelés volt jellemző. A terület a fénykorát a hagyományos szőlő- és gyümölcstermelés idején élte a XX. század első felében.

1962-1975-ig három termelőszövetkezet működött Csemőben. Mindegyik termelőszövetkezet megpróbálta a szőlőművelést folytatni, de ehhez már nem volt szakember, nem lehetett gépesíteni, ennek következménye lett a folyamatos pusztulás. Az egykor nagy kiterjedésű szőlőterületeket az 1970-es évektől kezdték felszámolni, az így kapott üres területeken több száz hektár akác, illetve nyárfaerdőt telepítettek. A földterület nagy része visszakerült a tulajdonosokhoz, résztulajdonként megkapták. A mezőgazdasági termelés leépült. Sok terület műveletlen, parlagon van. A tanyákon lévő állatállomány is rohamosan csökken. Van azért példa megújuló gazdálkodásra is; épült új tanya és vannak virágzó, kertészkedéssel foglalkozó gazdaságok, de az egykor híres homoki szőlőkultúra szinte teljesen eltűnt.

Nem tűnt el viszont az itt lakók kertkultúrája.

A '90-es évek közepén a frissen megválasztott polgármester szervezésében az önkormányzat munkatársai, a helybeli képviselők, a Faluszépítő Egyesület, a vadásztársaság, az asszonykórus tagjai végigjárták a portákat, s győzködték az embereket a szépről, a kulturált, emberi környezet életmódot változtató hatásáról. A lakosság bevonásával, közösségi munkával parkosítottak, virágokat ültettek.

A millicentenárium alkalmából elkészült a községháza melletti Hétvezér tér szobrokkal és a Templomtéren a szabadtéri színpad. A befektetett munka nem volt eredménytelen. A község 1997-ben a „Virágos Magyarországért” verseny falu kategóriájában országos I. helyezést ért el. 1998-ban így Csemő képviselte hazánkat az Európa legvirágosabb községe versenyen, ahol III. díjat kapott. 2016-ban a Virágos Magyarországért Környezetszépítő Versenyen Magyarország miniszterelnöke falu kategóriában a közösségi összefogás követendő példaként Csemő községet Miniszterelnöki Díjban részesítette. A falu „Virágos Csemő”-ként ismert és elismert.

Kettő sör, egy muskátli

... Semmiféle közművel nem rendelkezünk. A villanybővítés ugyan a tanyákon elindult már, és nagyon szépen fejlődött, de az is megállni látszott. Sem közművek, sem utak, sem telefon, sem más gazdasági lehetőség nem volt, nem is lehetett látni, hogy merre van a kiút. Ebben a gazdasági helyzetben az önkormányzat első hónapja után összegeztük, hogy milyen elérendő céljaink lehetnek, és mire van lehetőségünk. Megállapítottuk, hogy pénz nélkül nagyon nehéz bármit is tenni falunk felvirágoztatásáért.

Megállapítottuk azonban azt is, hogy a söprű, a lapát és a rendcsinálás nem kerül olyan sokba, még a gyerekek és az idősek is szívesen tesznek-vesznek a ház körül. A tavasz folyamán két lomtalanítási napot szerveztünk.

Célul tűztük ki, hogy a ház körül és az utcán is elpakolunk, rendet csinálunk. A tiszta, virágos falu olyan, mint a tiszta ruha, a súlyos anyagi gondok mellett is felüdülést jelent. Ezt a munkát a községháza környékén tovább folytattuk, a parkosításokat befejeztük. A butiksor tulajdonosai is elkezdtek a csinosítási akciókat. A kezdet nagyon jól sikerült. Tavasz közeledtével – mint egyébként otthon – muskátlikat raktunk a községháza ablakába. Ezen mindenki elcsodálkozott, hiszen este és reggel munkába menet, jövet, ha virág integet az emberekre, egészen más a hangulat. Ezt a példát követték a falu lakói is.

Nem hiszem, hogy mi túlságosan nagyot alkottunk volna. Inkább az elkeseredés sarkallt minket arra, hogy el ne tűnjön településünk a történelem süllyesztőjében. Hiszen Csemőnek nincs folyója, hegye, nincs múltira emlékeztető várromja, országos hírű szülöttje, akivel kérkedhetne. Igazán nem lehetett valami nagy dologra várni, hiszen régi mondás az, hogy aki szegény, az a legszegényebb. Tehát még pályázatokat sem nagyon tudtunk beadni, mert nem volt pénzünk. Valamit tenni kellett az emberek hangulatának a javításáért. Ez kézzel fekvőnek mutatkozott, hiszen három cserép muskátli – így szoktuk mi mondani – három sör ára.

„Kettő sör, egy muskátli” lett a jelszavunk.

És valóban így indult.

Bartha Alajosné, nyugdíjas polgármester (1995-2014 között)

6 | CSEMŐ BEMUTATÁSA

A települést bármely irányból közelítjük meg, hosszú kilométereken keresztül kisebb-nagyobb tanyacsoportokkal övezett úton érjük el a község mesterségesen kialakított belterületi részét, mely teljes egészében tervezett, utcahálózata ennek megfelelően sakktábla-szerű. A település egésze falusias jellegű, bár néhány kertvárosias karakterű lakóház is épült a faluban, ahol szabadonálló és oldalhatáron álló beépítés egyaránt előfordul. A lakóépületek többnyire földszintesek, földszint + tetőtér beépítésűek.

A település fő tengelye a Ceglédet Lajosmizsével összekötő út, a Szent István út, melynek szabálytalan vonalvezetése valószínűleg az egykori birtokhatárokhoz igazodva alakult ki.

A település központja a Szent István út és a Petőfi Sándor utca kereszteződésének térsége. Itt épült fel a Polgármesteri Hivatal és a Községi Könyvtár épülete, az óvoda, az általános iskola. Itt működik a legnagyobb élelmiszerüzlet és a Hétvezér étterem. A belterület peremterületein még sok beépítetlen telek található.

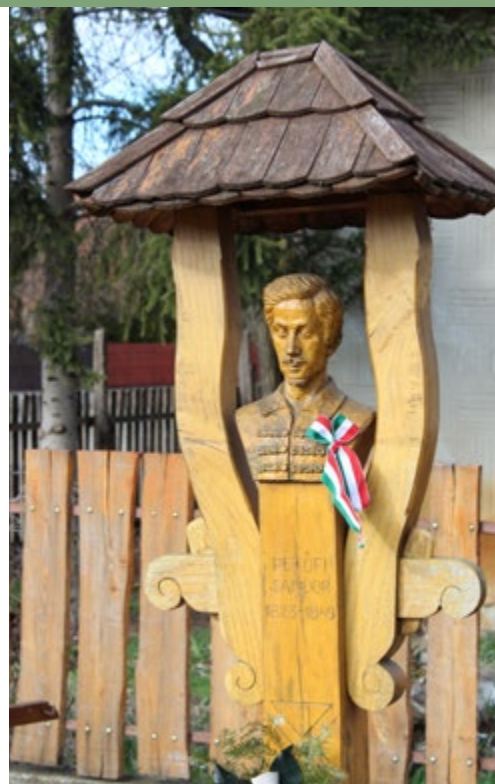
A faluban épült családi házaknak két fő típusát különböztethetjük meg: a hatvanas-hetvenes évek falusi építészetére elsősorban jellemző négyzetes alaprajzú kb. 100 m²-es sátoztetős, többnyire az utca felé két háromszárnyú ablakkal nyíló kockaház, és az oromfalas, az utcára merőleges tetőgerincű ház. Az egyedi tervezésű házak nagyrészt az utóbbi évek, évtizedek divatját követik. Nem alakult ki egy Csemőre jellemző építkezési mód.

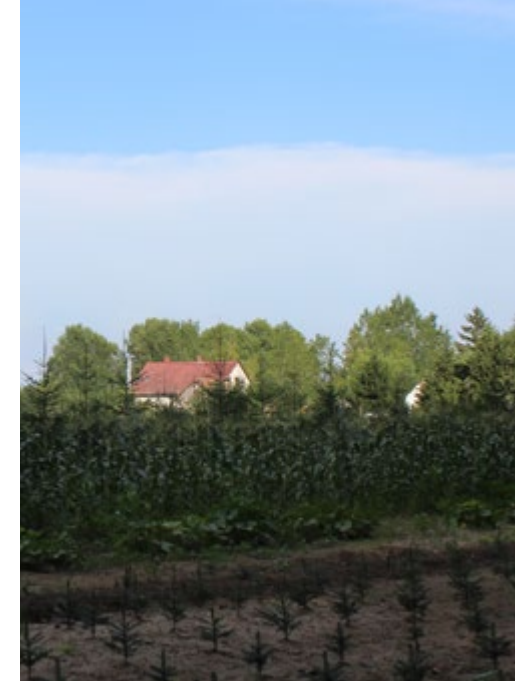

7 | CSEMŐ BEMUTATÁSA

Önkormányzati kezdeményezésre indult a faültetési akcióba, melynek során örökbe-fogadási okiratot adott át az önkormányzat az ingatlanok tulajdonosainak. A lakosok részt vesznek a fasorok ápolásában is.

Lakossági kezdeményezésre indult a „Szobrot minden utcába” akció. A program keretében a belterületi utcákat az utca névadóinak szobrai díszítik.

tott, melyet kiterjedt, sokszínű tanyavilág hálóz be. Az elszórtan elhelyezkedő és egymástól viszonylag nagy távolságban lévő, sokszor erdőben található tanyák mellett több helyen összefüggő tanyacsoportokkal találkozhatunk. Az ország talán legváltozatosabb tanyatípusait, külterületi lakóterületeit hozták létre a történelmi és a gazdálkodásban végbemenő változások, valamint a különböző talajviszonyok.

A Cegléd felőli részeken kertkultúrás tanyák épültek. A szőlőtermesztés hosszú, keskeny telekosztását követve a lakóházak sok esetben falusias utcákat alkotnak.

A város közelsége és a szőlő- és gyümölcsstermelés időszakossága általánossá tette, hogy a tanyákban csak tavasztól ősziig laktak. A tanyák nem állandó lakóhelyként épültek.

A hetvenes évektől sokan beköltöztek a tanyákról a városba. A tanyákat többen megtartották, és hétvégi telekként, nyaralóként használták, használják ugyanúgy, ahogy az utóbbi években külföldről, főleg Hollandiából érkezett, és folyamatosan érkező tanyatulajdonosok többsége. Néhány holland család azonban már folyamatosan itt él, gyerekeik itt járnak iskolába.

A Nagykőrös felőli területeken, ahol a szőlőtelepítés nem volt jellemző, másfajta tanyatípus dominált. Itt elsősorban állattartással, szántóföldi termesztéssel foglalkoztak. A tanyák egymástól és az utaktól távolabb helyezkedtek el, elszórtan, magányosan. Az itteni tanyák népessége erősen lecsökkent, sok tanya elpusztult.

A külterület értékes településképi, tájképi elemei az egykori tanyai iskolák, az egykori módosabb gazdák kúriái, és a vasúti épületek, melyek egy részét átalakították, közösségi funkciót kaptak, egy része lakóházként működik egy részük pedig rendezetlen, romos állapotban található.

3.

ÖRÖKSÉGÜNK

A falu története miatt Csemőben nem található történeti jelleggel bíró településrész, országos védelem alatt álló műemléke sincs.

Csemő első középületei a XIX. század végén épült tanyai iskolák voltak, melyeket a két szőlőtelepítő kezdeményezésére építettek a tanyákon lakó szőlőmunkások gyermekeinek. Mindhárom iskolában egy tanterem és egy tanítói lakás épült. 1920 és 1945 között Klebersberg Kúnó minisztersége alatt további négy tanyai iskola épült. Ezek az iskolák környezetük szellemi és kulturális központjaiként működtek.

A Zöldhalmi öregiskola közösségi házként működik, előtte játszótérrel (*jobbra és jobbra lenn*).

A Felsőcsemői Bogdán iskola ma a faluban élő Orisek Ferenc fafaragó otthona (*lenn*).

Az 1976-ban megszüntetett vasút emlékét a megmaradt vasútállomások és egy autóbuszmegálló neve őrzi.

A falu központjához közeli Felsőcsemői vasútállomást jelenleg a helyi hagyományőrző egyesület használja *(fenn baloldalon)*.

A végállomás Hantháza vasútállomása volt, ma szépen felújítva lakóház *(fenn jobboldalon)*.

A szőlőskertekben a tanyák jellemzően egy szobából, egy konyha-előtérből és a borházból álltak. A hatvanas években több helyen megindult a borházak lakószobává alakítása, de egy részüket ma is szőlőfeldolgozásra használják. Felújított borház látogatható Zöldhalomban berendezett állapotban a tájház udvarán *(lenn jobboldalon)*. A község központjában egy megmaradt borházban használtruha bolt működik *(lenn baloldalon)*.

A Tájházat Zöldhalomban a tanyavilág jellegzetes tornácos épületében alakították ki. Kemencéje, vályog tűzhelye ma is használható. A bemutatórészhez tartozik még néhány korabeli mezőgazdasági jármű és a már említett borház *(balra)*. Ladányi Mihály József Attila-díjas költő egykori alkotóháza eredetileg prэшház volt, ma emlékházként működik *(jobbra fenn)*.

A külterületen találhatók még olyan tanyaépületek, melyek őrzik eredeti formájukat: a címerben is látható tört síkú tetőt, a homlokzat kialakítást, az ablakosztást, és eredeti gazdasági épületeiket.

A tanyavilágban az egykori nagybirtokosok kastélyokat, kúriákat építettek. A Soós kastélyban a '40-es évek végén iskola működött. Ma külföldi magántulajdonban van. A fedett oszlopsoros teraszt az új tulajdonos építtette *(balra)*. A Mizsei úton a volt Bíró kastély szintén magántulajdonú lakóház *(jobbra)*.

A Csemő zöldhalmi területén 1958-ban épült Kisboldogasszony Kápolna külsejében egy átlagos falusi házra hasonlít, belső kialakítása viszont valódi templomi hangulatot áraszt. Az épület mellett harangláb, Zöldhalom egyetlen harangjával. *(lenn)*

A római katolikus templom csak a rendszerváltást követően, 1992-ben épült fel Urunk Mennybemenetele tiszteletére, Dragonits Tamás tervei alapján. Az épület tornya a bejáratától balra áll. Toronysisakja hagyományos kiképzést kapott.

A templom különlegességei a fából készített stációképek, melyek Európa-szerte ritkaságszámba mennek.

Orisek Ferenc fő művének a központban, a Hétvezér téren álló „Négy évszak” című alkotását tekintik, melyet faragott térbútorai egészítenek ki *(balra és fenn)*.

Ő készítette az utcanevekhez kapcsolódó szobrokat – melyek közül a képen Ady Endre látható –, a Haranglábát, az '56-os emlékművet *(jobbra fenn)*.

Dózsa György téren található Dózsa szobor Kiss István Kossuth díjas szobrászművész alkotása *(jobbra)*.

Csemő fákkal övezett temetője kb. egy km-re található a belterület szélétől. A virágos faluhoz méltóan rendezett, gondozott.

Út menti kereszt a Szent István út – Vasút dűlő kereszteződésében, valamint Zöldhalom központi részén található.

Csemőn a mezőgazdasági művelés és az erdősítések következményeként kevés természetközeli terület maradt. Ezek közül a legjelentősebbek a település közigazgatási területének déli részére benyúló Nagykőrösi pusztai tölgyesek és az északi részen lévő Gerje mente NATURA 2000 területek. Utóbbi területén ex lege védett láprétek is találhatóak. A Csemő és Zöldhalom között húzódó fás-gyepes területek a nemzeti ökológiai hálózat részei.

A homok megkötését szolgáló erdőtelepítések hatására mára a csemői tájkép legmeghatározóbb elemeivé váltak az erdők. Csemőn elsősorban nemes nyár és akácültetvények jellemzők, melyek közé néhol feketefenyő és szürkenyár ültetvények ékelődnek.

Az országos közutak külterületi csomópontjaiban, valamint a jellegzetes épületek (pl. vendéglátóhelyek, üzletek) mellett számos helyen található idős, magányos fa.

A Homokhátság alapvető karakterelemét alkotják a facsoportos kertes tanyai épületegyüttesek.

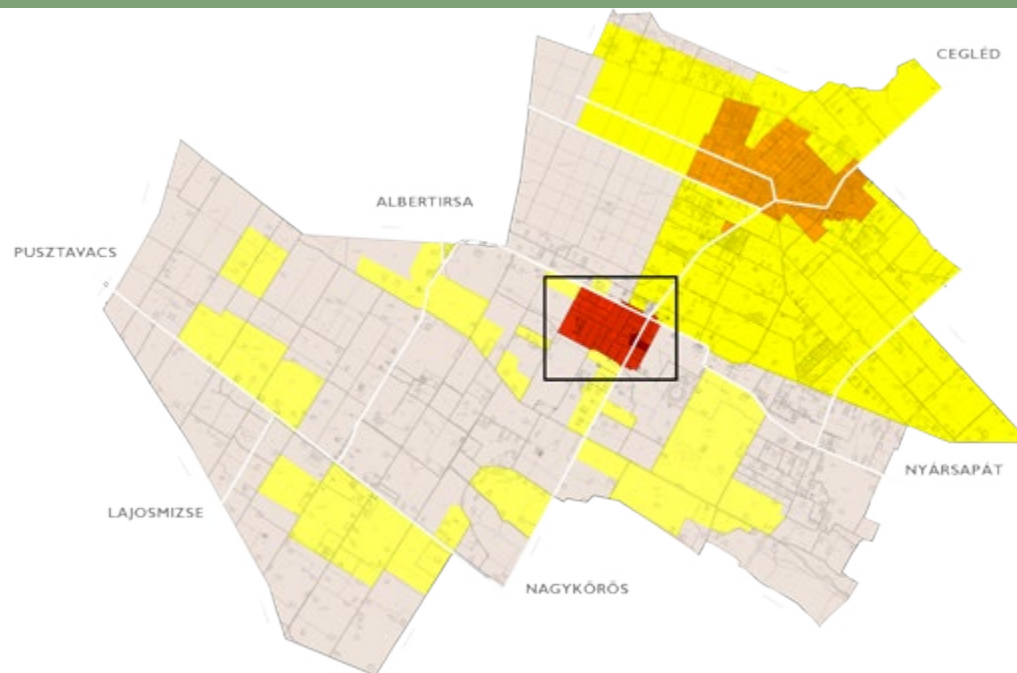
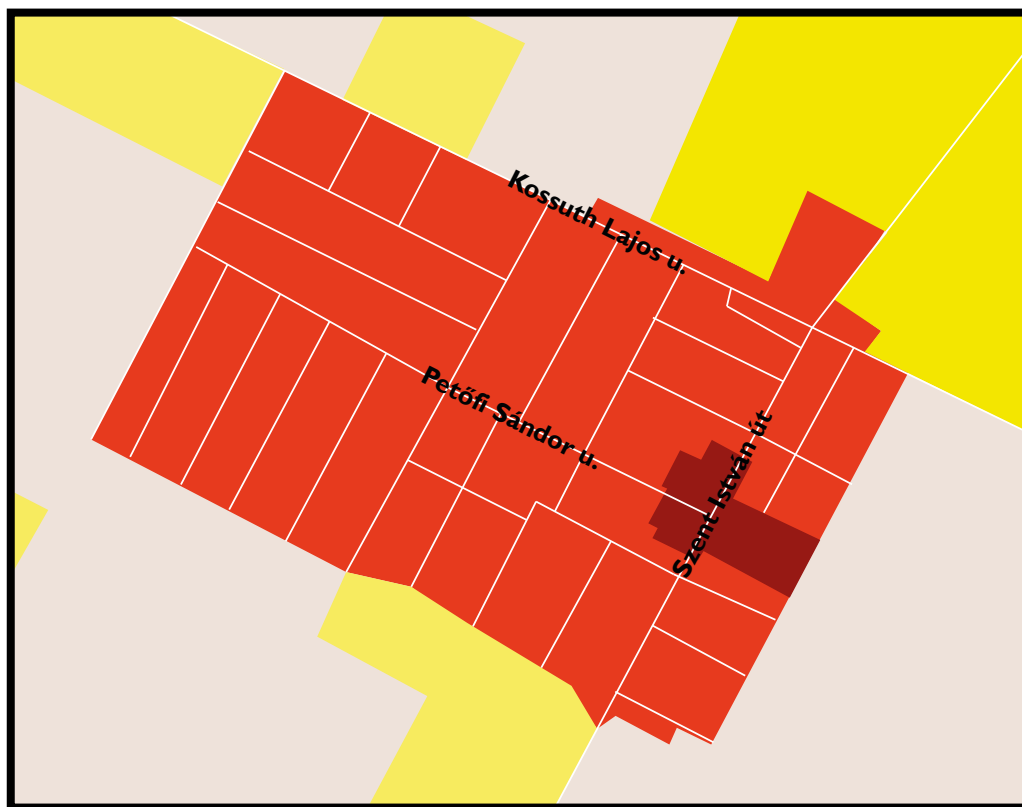

Csemő örökségéhez ma már hozzátartozik a virágosítás hagyománya. 2017-ben 20 éve, hogy a „Virágos Magyarországért” verseny zsürije Csemőnek ítélte a fődíjat. Egy évvel később az „Európa legvirágosabb községe” verseny harmadik helyezettje lett a falu. Minden évben a nemzetközi zsüri látogatásának évfordulóján kerül megrendezésre a Virágünnep és Falunap, melyen nem csak virágokkal, kulturális bemutatókkal, de főzőversennyel is ünnepelnek. Ekkor adják át a község díszpolgára címet is.

4.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

- Faluközpont
- Csemő belterület
- Zöldhalmi falusias terület
- Zöldhalmi tanyás terület
- Egyéb tanyás terület

Faluközpont

Csemő faluközpontja a Ceglédet Lajosmizsével összekötő út két oldalán helyezkedik el. Itt található a Községháza, az orvosi rendelő, óvoda, iskola, a Helytörténeti Múzeum, egy élelmiszerbolt, a Hétvezér étterem és az autóbusszmegálló. A „virágos Csemő”-re jellemző sok kiültetett virág is ezen a területen összpontosul. Az intézmények jellemzően emeletesek, magastetősek és szabadonálló beépítési módban épültek. A terület központjában található Hétvezér tér közösségi találkozóhely. Itt szokták rendezni az Anyák napi virágvásárt, és itt köszöntötte a falu a 2017-es Nemzeti Vágta győztesét.

Csemő belterület

A belterületi rész fejlődése az 1970-es évektől indult meg. Az utcahálózat és a telekkiosztás is szabályos. Az utcák viszonylag szélesek. Csapadékvíz elevező árok jellemzően nincs a faluban, a homokos talajon a legnagyobb esőben is hamar eltűnik a víz.

Az első épületek a jelenlegi belterületen egyszintes, sátoertetős, kisebb alapterületű kockaházak voltak. Hagyományos falusi parasztház nem található a faluban. A sátoertetős kockaházakon és a szintén gyakori oromfalas, utcára merőleges tetőgerincű lakóházakon kívül megtalálhatók az utóbbi évek, évtizedek divatos épülettípusai is. Előkeres, többnyire oldalhatáros, kertvárosias beépítés jellemző a területre, de a hátsókeresekben gyakori a falusi hangulatot keltő baromfiudvar. A '80-as, '90-es években vált általánossá a tetőtérbeépítés. A belterület szélei felé haladva a beépítés egyre foghíjasabbá válik. Még mindig van tartalék beépíthető telek, gyakoriak a befejezetlen épületek, melyek előtt sok esetben már virágos a kert.

Külterület: Zöldhalmi falusias terület, Zöldhalmi tanyás területek, Egyéb tanyás területek, Egyéb területek

A viszonylag sűrűn lakott külterület, ami elsősorban Zöldhalom területe, maga is rendkívül változatos. Néhol három-négy lakóház van sűrűn egymás mellett, egymással szemben, néhol egy kisebb falunak megfelelő beépített utcahálózatot találunk, ezek között pedig kisebb-nagyobb beépítetlen, megművelt, vagy parlagon hagyott földterület található. A különböző típusú beépítések, a telekstruktúra olyan egymásba szövődött, hogy tisztán egy beépítési jellemzőkkel bíró terület lehatárolása nem hozható létre. Zöldhalom egyes részein a telekosztás, a még meglévő borházak és néhol a szőlőskertek őrzik az egykori kertes szőlőművelés nyomát. A zöldhalmi területek lehatárolásának szempontja az volt, hogy a lehető legkisebb területre koncentrálódjon a falusias jellegű külterület, a sűrűsödés ne terjedjen tovább. Az Egyéb tanyás területek abban különböznek a Zöldhalmi tanyás területektől, hogy tisztán szóróvántanyás, vagyis a tanyák egymástól távol helyezkednek el, többségük nem közvetlenül az utak mentén található, bekötőutakon keresztül közelíthetők meg. Az Egyéb területeken is található külterületi beépítés, tanya, de településképi szempontból az erdőkben megbúvó épületek nem meghatározóak.

A külterület lakóépületei építészeti szempontból nem hordoznak az egyes területegységekre jellemző eltérő karaktereket. Az épületek, ahogy az ottlakók is, nagyon különbözőek. Vegyesen vannak düledező apró falusi, és nagyméretű, új családi házak. Vannak, akik gazdálkodnak, vannak, akik csak ott laknak, bejárnak valahová dolgozni, tanulni, és vannak, főleg hollandok, akik időszakosan, a nyári hónapokban élnek itt.

Építészeti szempontból a külterületre jellemzők a hagyományos parasztházak.

A külterület lehatárolása a beépítési jellemzők alapján történt.

24 | TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

A tanyaépületek mai sorsa, funkciója nagyon különböző: vannak elhagyott, pusztuló, vagy már elpusztult épületek, vannak építészeti szempontból jó, megfelelő, vagy alacsony színvonalon felújított, esetenként elrontott épületek kizárólag lakó, vagy eredeti szerepüknek megfelelően lakó + gazdálkodási funkcióval, vannak turizmus céljára átépített, vagy újonnan épített vendéglátóhelyek, és vannak a városokból, vagy külföldről, főként Hollandiából időszakosan, vagy állandó jelleggel kiköltözők által megvásárolt, vagy újonnan épült lakóépületek.

5.

AJÁNLÁSOK

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Meggyesi Tamás professzornak, a Műszaki Egyetem Széchenyi díjas egyetemi tanárának a tízparancsolatai általános érvényű tanácsok az építkezők, felújítók számára. Hogy Csemőben mi az, ami illeszkedik a környezetbe, azt a helyi sajátosságok, szokások, hangulatok határozzák meg. A kézikönyv építészeti útmutatója ábrák, példák segítségével próbálja meg bemutatni, miket érdemes figyelembe venni, ha a faluban, vagy a tanyavilágban építkezést tervezünk.

Az Ajánlások fejezet nem a meghatározó területek szerint, hanem témakörönként csoportosítva tartalmazza az útmutatásokat, javaslatokat, megjelölve, hogy mely területegységekre vonatkoznak. Kivételt képez a fejezet elején a Faluközpont, mely már beépült, nem várható építési szándék megjelenése.

A FELÚJÍTÁS TÍZPARANC SOLATA

1. Ismerd meg környezeted értékeit, mielőtt hozzányúlsz!
2. Mutass példát szomszédaidnak és kövesd a jó példát!
3. Újítsd fel az eredeti építészeti tagozatokat és díszítéseket, mert az Istenek a részletekben laknak!
4. Használd ki a hagyományos beépítés előnyeit!
5. Először az udvar felőli szárnyat bővítsd és tetőtéri ablakot is csak az udvarra nyiss!
6. Garázszt az utcára ne nyiss, a melléképületet a lakóházzal vagy a falazott kerítéssel szervesen építsd egybe!
7. Próbáld rekonstruálni a hagyományos ablakosztást, mert a homlokzat a ház arca, ablaka pedig a szeme!
8. Cseréld ki a vaslemez kaput hagyományos fakapura!
9. Ápold a ház előtti virág- és növény sort, mert a tied!
10. Ne zárkózz be, hanem lépj ki és segíts másoknak is!

AZ ÉPÍTÉS TÍZPARANC SOLATA

1. Mielőtt új épületet tervezel, kétszer is gondold meg, hogy a régit nem lehet-e felhasználni!
2. A tervezéssel építész bízál meg!
3. Ne feledd, hogy az építés közügy is!
4. Próbáld alkalmazkodni a kialakult beépítéshez és az utcaképhez!
5. A telek beépítésénél ne csak a házban, hanem udvarban és térfalakban is gondolkozzál!
6. Az udvart úgy tervezd, mint a házadat: olyan helyiségekről van szó, amely fölül csak a tető hiányzik!
7. Az oldalhatáron álló beépítést ne a szegénység, hanem a józanság és a kulturáltság jelének tekintsd!
8. Használd a hagyományos környezetkultúra elemeit: a tornácot, a falazott kerítést, a tetőfeljáratot, és töltsd meg új tartalommal!
9. Az épület homlokzatánál alkalmazd a harmonikus arányrendszer törvényeit!
10. A kevesebb több: az egyszerűség nemessé tesz!

+1 A tervezéssel csak jó építész bízál meg; szegény ember ne vegyen olcsó dolgokat, mert ráfizet!

FALUKÖZPONT

A Faluközpontot mindössze néhány középület alkotja: a Községháza a Könyvtárral egy épületben, az Óvoda, a Ladányi Mihály Általános Iskola és az orvosi rendelő. Új beépítés nem várható a területen.

Esetleges bővítés esetén megtartandó az előkertés szabadonálló beépítés, a magas-tetős, legfeljebb F+I+tetőtér szintmagas-ság.

Színválasztásban, anyaghasználatban, homlokzatképzésben, nyílászáró kiosztásban a meglévő épületekhez, épületrészekhez javasolt illeszkedni. Homlokzatképzés: elsősorban vakolt fal a fehér és a földszínek pasztell sárga változataival színezve. Az ablakok is kövessék a meglévő karaktert: a nagy üvegfelületű ablakok osztásaik által jól illeszkednek a kisebb lakóépületek ablakarányaihoz.

TELEPÍTÉS

Csemő belterület

Csemő belterületén az egységes előkert mélységű, oldalhatáros beépítés az általános. Új építés esetén igazodjunk a kialakult állapothoz.

Külterület - falusias kialakítású telkek

A falusias külterületen az előkertes, vagy előkert nélküli, oromfalas, oldalhatáron álló parasztházas beépítés a jellemző. Kövessük a szomszéd épületekre jellemző telepítést, hogy a dűlő képe egységes legyen.

A melléképületek (tárolók, pajták, állattartó épületek, garázsok) az épület mögött kapnak helyett, az utca frontjára a lakó funkció kerüljön.

Külterület - nagytelkes tanyák

A nagytelkes tanyaterület beépítésénél vegyük figyelembe, hogy a telek nem egy, a belterületen szokásos építési telek nagyobb változatban. A beépítés módja alapvetően más, mint a másutt szokásos beépítési mód. A különböző funkciók, melléképületek – legyen a tanya gazdálkodó, csak lakó, vagy vendéglátó, üdülő jellegű – itt nem egymás mögött helyezkednek el. A tanyákon mindig megtalálható a tanyaudvar, melynek jellemzői:

- a tanyatelek közepe nem beépített, hanem körbeépített
- az épületek többsége az udvar felé nyílik, kifelé zártak a homlokzatok
- különálló épületek alkotják a tanyát, mert a tanyaudvar nyári átszellőztetése így biztosított és mert az épületek így könnyebben bővíthetők
- a tanyát fák veszik körbe, a fák védenek a szelektől, árnyékot adnak, és irányt mutatnak.

Az épületek elhelyezésénél fontos szempont a védett elhelyezés, a megfelelő tájolás (a bejárati homlokzat legtöbbször kelet-délkeleti irányba néz), valamint a tanyaporta és a tanyabejáró minél teljesebb szemmel tarthatósága. A lakó- és melléképületek elhelyezésének legfontosabb szempontja a célszerűség: az udvaron történő mozgás iránya, gyakorisága. Figyelembe kell venni a széljárást is, mely nemcsak a főépület helyét határozza meg: a nagyobb tömegű melléképületeket is igyekezzünk a telek hideg, szeles, északi oldalának háttal elhelyezni, így az egyes épületek védik egymást a szél ellen, s egyben a lehető legnagyobb védelmet biztosítanak az udvarnak is. Fákat is e logika szerint ültessünk.

Nagytelkes tanya:

A tanya fogalmára nincs egységes meghatározás, különböző jogszabályok, ágazatok különbözőképpen értelmezik. Csemő Településképi Kézikönyvében a könnyebb értelmezhetőség, megkülönböztetés céljából nagytelkes tanyának nevezzük – a többnyire – a földek államosításakor a mezőgazdasági területekből lekerített kb. 1 hold (kb. 6.000 m²) nagyságú tanyákat.

„A kétszobás házacska csak a fellegvár rajta. Az épületek nagyobb része: ól, pince, méhes, szín, kamrák, virágház, műhelyek, kemence, öntöző: a munka szállása. Egy telep tehát. De ezt a telepet nem a simára dőngölt földbe kell ültetni, hanem mindent a helyére, belé a birtokba. A méhesnek ott kell lennie, ahol a méheknek a legjobb, a kútnak, ahonnan a föld legjobban öntözhető, a kacsáolnak, ahol víz van az úsztatónak. A telepet tehát csak a birtokkal együtt lehet megtervezni, az építendő dolgok közt a paradicsomkarótól az aszaló fedelén át a tornác oszlopáig csak fokozati különbség van. Vagyis: az építésznek birtokot kell építenie, s nem házat. Ez új feladat.” – **Így írt a tanyai épületegyüttesről Németh László 1944-ben.**

MAGASSÁG

Csemőben a családi házak magassága közele azonos: földszintes, legfeljebb földszint + tetőtér beépítés. Ne építsünk a környező beépítéstől jelentősen eltérő magasságú épületeket.

Az új tanyaépület célszerűen földszintes, így jobban illeszkedik a tájba, használata kényelmes és a vízszintes irányú kiterjedés a telek tagolását, különböző jellegű és rendeltetésű részeinek egymástól való, megfelelő elhatárolását is célozza.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A faluban a 35-45°-os tetőhajlásszög jellemző. Az ettől eltérő, nagy hajlásszögű alpesi tető, vagy kishajlásszögű mediterrán tető idegen a településen, múló divatelem, ne alkalmazzuk!

TETŐFORMA

A faluban a sátoztetős és a nyeregtetős cserépfedés, a falusias külterületen a nyeregtető dominál. Az összetett, szabdalt tetőforma, a nagytáblás lemezfedés idegen a településen, az utcaképre kedvezőtlen hatásúak, alkalmazásuk kerülendő. Alkalmazkodjunk a környezetben jellemző tetőformához. Cserépfedés alkalmazása javasolt. A nyeregtető deszkázott oromlezárása nem tájidegen, de Csemőben nem jellemző, javasolt inkább a vakolt, vagy meszelt oromfal alkalmazása.

SZÍNHASZNÁLAT

A rikító, harsány, homlokzatszínezés hamar kimegy a divatból, uralja az utca-képet, kedvezőtlen látványt okoz. Az erős színű épületek egymás mellett kellemetlen összehatást eredményeznek. A belterületen a hagyományos pasztellszínek, a külterületen a fehér, vagy sárga meszelt falat idéző színek használata javasolt.

Vendéglátó teraszok, üzletjelzések, reklámok, utcabútorok színezése lehet bátrabb a figyelemfelhívás miatt, de színdinamikai szempontból megtervezendők, a kedvező összhang biztosítandó.

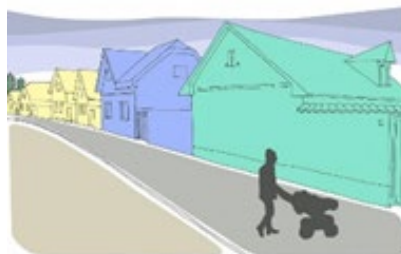
HOMLOKZATKÉPZÉS

Csemőben a vakolt, vagy meszelt homlokzatképzés jellemző. Új épület, vagy felújítás esetén a homlokzat egésze, vagy nagy része vakolt felületet kapjon. Kettőnél többféle homlokzatburkolati anyagot ne használjunk!

Kedvezőtlen utcaképet eredményez, a közösségnek hátat fordít, ha a közterület felé tűzfal kerül. Arccal forduljunk az utca felé. Az utca felé alárendelt homlokzattal (tűzfallal, mellékhelyiségek ablakaival) csatlakozni nem javasolt.

A tanyák megjelenése mutassa a hagyományos tanyai építészet célszerűségét és logikáját. A formai, szerkezeti részletek közül sok megőrzésre, újra felhasználásra méltó, de ne erőltessük a hagyományokra való utalást. Lehetőleg új értéket hozzunk létre az építészeti örökség egyes jegyeinek átmentésével. Ismerjük meg a helyi adottságokat és sajátosságokat, tervezzünk a hely szellemének megfelelően.

A közterület felé gépészeti berendezések homlokzatra való szerelése a megtervezett homlokzatot kedvezőtlenül befolyásolja. Ne csak a gépészet szerelőjével, az építésszel is egyeztessük a gépészeti elemek elhelyezésének optimális helyét, mely családi házak esetében könnyen kijelölhető olyan helyen, ami az utcáról nem látszik, és az udvar felé sem kelt zavaró hatást.

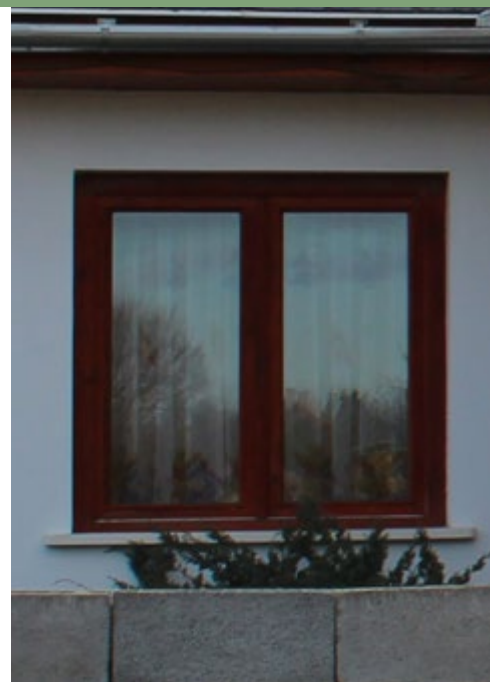
ABLAKOK, AJTÓK

Az ablakoztatás sűrűségét, a ablak méreteit, arányait a homlokzat méretei, arányai határozzák meg. A tervezéskor gondoljunk az árnyékolásra is – külső táblás árnyékoló nyitott és csukott állapotában is harmonikus homlokzatot eredményezzen. Utólagos felszerelésű redőnyszekrény helyett javasolt az ablak arányait megtartó árnyékoló szerkezet választása: a nyílászáró színével megegyező, vagy fa, vagy famintázatú rejtett redőnyszekrényes, vagy külső lamellás, vagy tömör táblás zsalugáter alkalmazása.

Lehetőleg fa, vagy famintázatú egyéb anyagú nyílászárókat alkalmazzunk. Vegyük figyelembe, hogy a fa nyílászárók festhetők, javíthatók, míg a műanyagok nem szépen öregszenek és nem javíthatók.

A négyzet, vagy fekvő téglalap alakú ablakokat függőleges osztások kellemesebb arányú és jobban használható nyílászárókat eredményeznek.

Keskenyebb homlokzatokon, az utcára merőleges gerincű oromfalas épületek esetében álló téglalap alakú ablakokat alkalmazzunk, arányos mérettel és ritmussal, melyre szép példa az egykori vasútállomás utcai homlokzata.

A parasztházak ablakaira jellemző az álló téglalap alakú forma, a kb. a felső harmadban elhelyezett vízszintes, gyakran faragással díszített osztás. A vízszintes osztás alatt szét-nyíló ablakok, gyakran ki-be nyíló dupla szárnyal.

Az új építésű lakóházaknál ezek arányait, motívumait felhasználva korszerű, modern, a környezethez illeszkedő ablakok hozhatók létre.

Régi építésű parasztház esetében a műanyag ablak használata mindenképpen kerülendő: penészesedést okoz.

TORNÁCOK

A tornác a lakóház mellé épített, oszlopokkal alátámasztott fedéllel ellátott tér, mely azon túl, hogy védi a bejáratot a bevágó esőtől, nyáron árnyékol, de télen beengedi a napsugarat, alkalmas munkavégzésre, pihenésre. A tornácok lehetnek teljesen nyitottak, de gyakori a könyöklő magasságig lécezéssel, deszkázattal, vagy felfalazással kerített tornác is.

Csemő belterületén előfordul, de nem jellemző a tornác alkalmazása. A XX. század harmadik harmadában inkább kertvárosi jellegű lakóházakat építettek, amihez tornác „nem illett”. Új épület építése esetén érdemes alkalmazni. A tapasztalat azt mutatja, hogy a „városias” terasz utólagos fedést kap, ami ritkán sikerül úgy, hogy ne legyen toldalék jellege.

A tanya egyértelműen igényli az átmeneti tereket, melyek a ház és a gazdasági udvar között biztosítanak fedett területet. Ilyenek a tornácok, a nyitott színek, a verandák és a nyári konyhák.

Az épülettel egyidőben épített, ahhoz szervesen kapcsolódó tornác *(jobbra)*.

Utólagos hozzáépítésű tornác *(lent)*.

KERÍTÉSEK

Csemő belterületén és a külterületi falusias kialakítású telkeken a közterület felé többnyire parkosított díszkertet gondoznak a lakók, a hátsókertben pedig gyakori a konyhakert, a baromfifartás. Javasolt ennek a gyakorlatnak a fenntartása a hátsókert és a melléképületek rendezettségének biztosításával. A gazdasági udvart közterület felé javasolt sövénygel elkeríteni.

KERTEK, UDVAROK

A hagyományos nagytelkes tanyaúdvart használata, elrendezése is változott az utóbbi évtizedekben: az épülettel körülvett tér lakóudvarra vált: a gazdálkodás helyett egyre gyakrabban pihenő-, játszókert, vagy park jellegűek. Ugyanakkor sok helyen találkozhatunk még konyhakerttel, gyümölcsfákkal, szőlőtőkékkel. A tanyaúdvart érdemes betegségeknek ellenálló, mégis ízletes termést adó haszonnövényekkel beültetni. A portát igazán látványossá tehetjük hosszú virágzási idejű cserjékkel, egynyári virágokkal. A tanyaúdvartok jellemző fafajtai az eperfa, az akác, és a különböző gyümölcsfák. A sűrű akácos nyáron kellemes mikroklimát a madaraknak fészkelőhelyet biztosít, a homokot mozgó szeptet fékezi, és téli tüzelőt is szolgáltat. A nagyobb facsoportok helye a tanyaporta északi vége. A kerítés mentén fasort telepítsünk, míg másutt elszórva helyezzünk fákat. Nem hiányozhat az udvartól az olyan nagylombú fa, amely alatt kellemesen időzhetünk. Gyakori a tanyán az orgona, és előfordul ecetfa is.

ÉPÜLETFELÚJÍTÁSOK

Kockaházak

Csemő belterületének meghatározó épülettípusa a '60-as, '70-es évek falusi építészetére jellemző sátoztetős kockaház. Ezek építészeti megítélése nem túl pozitív, de jó alapot jelentenek ahhoz, hogy jó érzékű építész nem túl nagy ráfordítással és átalakítással egyedivé és követendő jó példává varázsolja.

Energetikai felújítás során ügyeljünk a nyílászárók arányára – a hőszigetelés ne csökkentse a nyílásméretet, mert az torzítja az arányokat. Ne cseréljünk feleslegesen nyílászárót: a fa ablak szépen öregszik és sokáig javítható. Kettőnél több színt ne használjunk a homlokzaton. Ne díszítsük túl a homlokzatot. Ha redőnyt alkalmazunk, az legyen az ablakkal megegyező, vagy közel megegyező színű, a redőnyszekrény maradjon rejtve. Fontoljuk meg a táblás külső árnyékoló használatát, ami a homlokzatot is kedvezően alakítja.

Oromfalas nyeregtetős lakóházak

Csemő másik jellemző épülettípusa a földszintes, a hagyományos parasztházakra hasonlító, de annál nagyobb lakóház. A kockaházhoz hasonlóan jó alap a továbbfejlesztéshez. A tető túlnyújtásával tornác alakítható ki. Alkalmazzunk nemes anyagokat: égetett cserép fedést, világos vakolt homlokzatot. Az oromfalon a tetőtérbe kisméretű ablak elhelyezése tagolja a homlokzatot, megvilágítja, szellőzteti a padlást. Tetőtérbeépítés esetén beépíthetünk nagyobb ablakot, de erkélyt, loggiát ne építsünk, idegenül hat falvainkban, használati szempontból sem indokolt. Finom vakolatarchitektúra, külső árnyékoló, zsalugáter vagy tömör deszka is alkalmazható, melyek a homlokzat arányait javíthatják.

Parasztházak

A parasztházak felújításának esetében az előző két típusnál is fokozottabban érvényes, hogy ne rontsuk el. Anyag- és színhasználatban ne térjünk el a hagyományostól. Arányait tartsuk meg. Lehet hozzáépíteni, erre egy, a meglévő épületre merőleges új szárny javasolt legalább 5 m-rel az utcai homlokzattól hátrafelé. Nyílászáróit lehetőség szerint tartsuk meg. Ha már nem javítható, ne cseréljük „korszerűbb” anyagúra, más méretűre, ma már újonnan elkészíthetők az eredetivel megegyező ablakok, ajtók. A parasztházak építéskor még nem készült talajnedvesség elleni szigetelés. Megfelelő szerkezetek alkalmazásával ezek az épületek is szárazon tarthatók, ezért is fontos, hogy ne változtassunk alapvető szerkezeteken: műanyag ablak nem csak, hogy nem illik ehhez az épülettípushoz, de penészesedést is okoz, ne alkalmazzuk!

KÖZTERÜLETEK

Utcák, utak

Az utcakép meghatározó elemei a burkolatok és a zöldfelületek. A járdák, kapubeajtók anyagaként térkő alkalmazása javasolt. Az utcai zöldfelületek esztétikai és ökológiai értékét árnyékot adó fasorokkal, szárazságtűrő virágokkal, talajtakaró növényekkel, alacsony cserjékkel beültetett utcakertekkel növelhetjük. A légvezetékek alatt lehetőség szerint kisebb lombkoronájú fákat célszerű telepíteni.

A külterületi dűlőutak és a tanyákhoz vezető bekötőutak mentén fasorok telepítése javasolt.

A külterületi utak mentén létesült vendéglátóegységek, szálláshelyek, látogatók érdeklődésére számot tartó egyéb létesítmények esetében célszerű esztétikus tájékoztató, iránymutató és üdvözlő táblák elhelyezése. A táblákhoz időjárásnak ellenálló faanyag alkalmazása javasolt. Lehetőség szerint fordítsunk gondot a táblák környezetének rendben tartására is.

Intézménykertek

Az óvoda- és iskolakertek funkcionális kialakítását az oktatási-nevelési tevékenység és a gyerekek életkori igényei szerint célszerű megoldani. A sportolásra szolgáló felületek mellett érdemes a játékra, a társasági életre és a pihenésre szolgáló tereket is létesíteni. Az intézménykertek a tanulást is segíthetik: tetővel ellátott szabadtéri tanteremmel, kisebb tanösvénnyel, a gyerekek bevonásával művelt zöldséges, esetleg gyógynövény-kerttel, madáretetővel, időjárási megfigyelést szolgáló telepített eszközökkel. Mind az intézménykertekben, mind a játszótéren a színek használata, esetleg szobrok, szabadtéri installációk a gyerekek esztétikai érzékét fejleszthetik. Fontos a megfelelő növényalkalmazás: a nagyméretű lombos fák a melegben árnyékot adnak, télen viszont nem veszik el a természetes fényt.

Temető

A sírok elé ültetett fák oldják a sírkövek merev vonalait, árnyékukban pad is elhelyezhető. Műkő helyett a helyben rendelkezésre álló fából is esztétikus sírhelyek alakíthatóak ki. A sírokhoz ültetett örökzöldek egész évben díszítenek.

Mezőgazdasági területek

A mezőgazdasági területeken a művelés szerepe nemcsak a jövedelemtermelés és a tájképmegőrzés, de fontos az allergén növények visszaszorításában is. A szántóföldi kultúrák mellett fóliás kertészettel, gyümölcsös telepítésével is érdemes lehet foglalkozni. A csemői szőlőtermesztés emlékét akár szőlősorok telepítésével is őrizhetjük.

6.

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

A Községháza a Könyvtárral együtt a Községháza eredeti földszintes épületének bővítésével alakult ki egy, a település léptékéhez igazodó harmonikus középületté. Egyszerű tömegével, homlokzatképzésével, ablakaiban a tavasztól őszi virágzó muskátlikkal a falu meghatározó épülete.

A központban, a Könyvtárral szemben található Nefelejcs Óvoda a falu egyetlen óvodája, mely szintén bővítéssel, emeletráépítéssel érte el mai formáját. Az emeleti teraszokat tartó oszlopok a tornácok funkcióját és látványát idézik.

Három belterületi új lakóház, a falusi környezetbe illesztve, egyszerű tömegekkel, jó arányokkal, igényes anyaghasználattal *(balra és lenn)*.

A Tanyaház Zöldhalomban a tanyai parasztház felújítás szép példája *(jobbra)*.

Fontosak a részletek is! *(jobbra lenn)*

Csemőn kívüli jó példák

Az Ipolymentén található új építésű lakóház, mely a hagyományos falusi tornácos parasztház újraértelmezése. Arányaiban, tömegformálásában, méreteiben nem különbözik a környezetében lévő eredeti falusi háztól. Ablakméretei, a nyílások elrendezése, a tornác kialakítása eltérnek a hagyományostól, jellegében mégis igazi falusi ház. *(jobbra)*

Csemőtől északra, a Ceglédi kistérség egyik kisvárosából való jó példa a tornácos parasztház bővítésére: L alakban befordított szárnyal a hosszú keskeny épület alaprajzi kialakítása kedvezően megoldható, ha a bejárat a két szárny csuklójába kerül. Korszerű, a mai igényeknek tökéletesen megfelelő, mégis falusi (tanyai) léptékű épület. *(jobbra lenn)*

Pest megyében, szintén az Alföld északi részén lévő tanyaépület korszerűsítése, bővítése. *(lenn)*

Kerítések

Alacsony lábazatú áttört kerítések deszkából, lécből.

Kertek

A belterületi kertek jellemzően szépen rendezettek, gondosan választott növényekkel telepítettek. Vannak színpompás virágokkal gazdagon díszítettek, és vannak visszafogottak.

A külterületen is egyre több a parkosított kert, főként a közterület felőli részeken, de legtöbbször eredeti funkciójuknak megfelelően termelésre, állattartásra használják az udvart. Több helyen még megmaradt a szőlőtermelés hagyományából a szőlőskert, de előfordul virágkertészet, faiskola is. A homokos talajon egyes zöldségek is megteremnek, mint pl. burgonya, sárgarépa, dinnye, tök, cukkini, káposzta. A gazdálkodással hivatásszerűen nem foglalkozók számára is javasolt konyhakert kialakítása, saját igényeik kielégítésére.

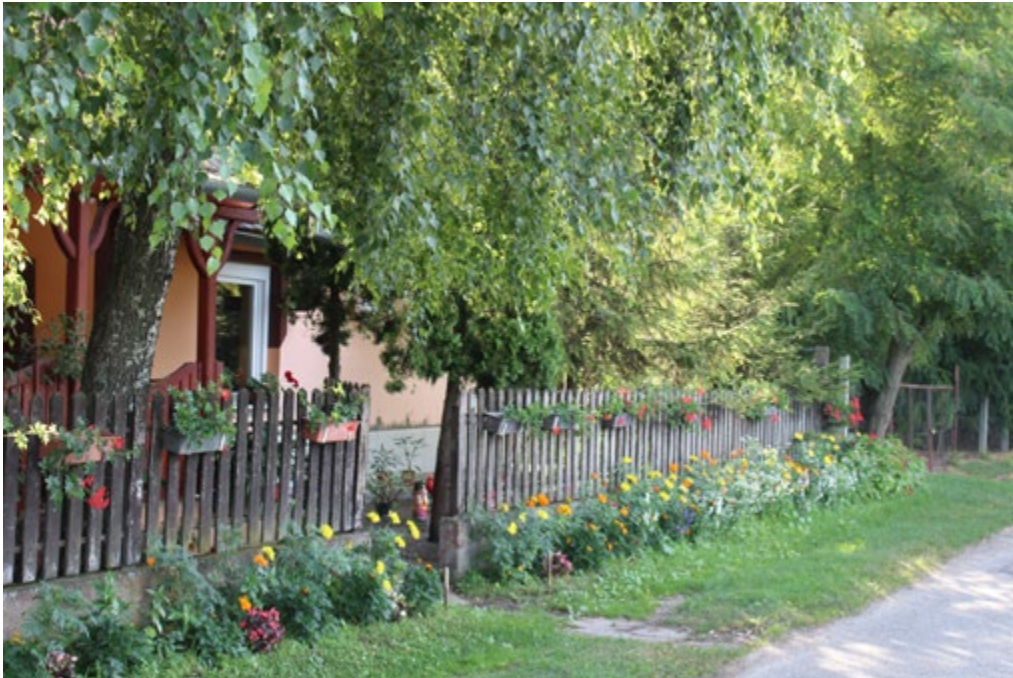

Utcakertek

A kertekhez hasonlóan Csemőben a lakóházak előtti utcakertekre is gondot fordítanak. A lakóházak előtt, az intézmények előtt, de sok helyen még a külterületeken is virágokkal, növényekkel gazdagon ültetett a közterület ingatlan melletti sávja.

Utcák, terek, közterületek

A virágos Csemő közterületeire kiemelt figyelmet szentel a falu mindenkori vezetése.

Az iskola előtt játszótér épült *(balra)*.

Még a külterületen is találunk parkosított zöldterületet egy dűlőút mellett *(jobbra)*.

7.

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

A templom mellett közösségi rendezvények számára kialakított téren épített fedett sütő-főző, étkező, pihenő helyek (*jobbra és jobbra lenn*).

Szennyvízátemelő számára épített fa szerkezetű építmény (*lenn*).

Az utcák névadóit ábrázoló szobrok, házszám tábla, szemeteszédény

Útmenti jelzések

IMPRESSZUM

CSEMŐ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.csemo.hu

hivatal@csemo.hu

2713 Csemő, Petőfi u. I.

tel.: 53/392-001

polgármester: dr. Lakos Roland

polgarmester@csemo.hu

mb. főépítész: Szilberhorn Erzsébet

SZOBROK

A faluban található szobrok nagy többségét Orisek Ferenc Király Zsiga-díjas fafaragó, a Népművészet mestere készítette.

A kézikönyvben látható szobrok, domborművek – egy kivételével (Dózsa szobor) – az ő alkotásai.

FORRÁS

A Tanyakollégium zárónyilatkozata és ajánlásai – 2003.

Kutatási jelentések 4. füzet: A tanya épített környezete – 2005. MTA RKK Alföldi Tudományos Intézete

Budai Mihály: Csemő értékei – TDK dolgozat 2005.

Csemő Község településszerkezeti terve és helyi építési szabályzata alátámasztó munkarész, örökségvédelmi hatástanulmány 2006. (Gauder Péter, Lelkes Nóra)

Megismeréssel környezetünk védelméért II. III. (Segédanyag a Ladányi Mihály Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény alsó és felső tagozatos tanulóinak)

A virágos Csemő – kiadvány a legvirágosabb falu cím elnyerésének 20. évfordulója alkalmából

www.vasutallomasok.hu

KÉSZÍTETTE

Catamina Studio Bt.

Szöveg: Csohány Klára, Rigó István

Szakértő: dr. Csátsári Bálint

Térképek, grafika, kiadvány szerkesztés: Gubán Vera

Fotó: Csohány Klára, Gubán Vera

Jóváhagyva Csemő Község Önkormányzatának 72/2017. (12. 12.) sz. határozatával.
Csemő, 2017.

